

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.8(153).19

Сембрат С.В.

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри спортивних ігор
Університету Григорія Сковороди в Переяславі

Барабаш Г.І.

вчитель фізичної культури вищої категорії
навальню – виховного комплексу №183 «Фортуна» з поглибленим вивченням іноземних мов
(спеціалізована школа I ступеня - гімназія м. Київ), старший вчитель

СТРУКТУРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ ДО СИСТЕМАТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ

В статті розкривається структура педагогічної технології формування у учнів загальноосвітньої школи мотивації до систематичних занять фізичною культурою. Шкільний вік, як і всі віки, є переломним. Він визначається моментом вступу дитини до школи. Перехід до нового положення, відношенню з дорослими і однолітками, а також у сім'ї визначаються, тим як вони виконують свої перші важливі обов'язки, і все це веде до тих проблем, які пов'язана не тільки з сім'єю, але і з навчанням.

Поряд з питаннями формування в учнів мотивації до навчання, також необхідно вирішувати питання формування потреби до самостійних і систематичних занять фізичною культурою на базі створення уявлень про здоровий спосіб життя. Придбання даних знань сприяє зміні ставлення учнів до фізичної культури, спонукаючи стати сильними, добре фізично розвиненими.

Соціально-економічні зміни, що відбуваються в нашій країні за кордоном, висувають нові вимоги до педагогічної теорії та практиці в галузі підготовки підростаючого покоління до життя і праці в умовах становлення нових відносин. Особливої актуальності в сучасних умовах набуває проблема формування мотивів до навчання, зокрема до занять фізичною культурою

Ключові слова: структура, педагогічні технології, формування, учні, загальноосвітня школа, мотивація, заняття, фізична культура.

Sembrat S.V., Barabash G.I. The structure of the pedagogical technology for the formation of positive motivation among secondary school students for systematic physical education classes. The article reveals the structure of the pedagogical technology of formation of secondary school students' motivation for systematic physical education classes. School age, like all ages, is a turning point. It is determined when the child enters school. The transition to a new position, in relation to adults and peers, as well as in the family are determined by how they perform their first important duties, and all this leads to those problems that are not only related to the family, but and with education.

Along with the issues of forming students' motivation to study, it is also necessary to resolve the issue of forming the need for independent and systematic physical education based on the creation of ideas about a healthy lifestyle. The acquisition of this knowledge helps to change the attitude of students to physical culture, encouraging them to become strong, well-developed physically. Socio-economic changes taking place in our country abroad put new demands on pedagogical theory and practice in the field of preparing the younger generation for life and work in the conditions of the formation of new relations. The problem of forming motivations for learning, in particular for physical education, is becoming especially relevant in modern conditions

Key words: structure, pedagogical technologies, formation, students, secondary school, motivation, classes, physical culture.

Постановка проблеми. Розбудова національної системи фізичного виховання, її докорінне реформування, модернізація за твердженням В.Г. Арєф'єва, Г.А. Єдинака [1], Л.В. Волкова [2], В.Г. Григоренко [3], має стати основою відтворення психофізичного потенціалу народу, зміцнення здоров'я й підвищення фізичної підготовленості дітей, підлітків та молоді, виходу вітчизняної фізичної культури та спорту на рівень оздоровчих і професійно-прикладних світових стандартів.

Такий стан означеної проблеми спонукав нас до проведення спеціального дослідження в галузі розробки інноваційної педагогічної технології корекції та розвитку в учнів загальноосвітньої школи позитивної мотивації до фізичної культури і здорового способу життя, до формування особистісної культури здоров'я. Дослідження, що представлено в цій статті виконано у відповідності до змісту концепції реформування національної системи фізичного виховання дітей, учнівської молоді України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ряд відомих вчених в галузі теорії і методики фізичного виховання, спортивної підготовки, адаптивного фізичного виховання, фізичної і соціальної реабілітації осіб з вадами здоров'я наголошують на тому; що упродовж останніх років в нашій державі значно погіршилося соматичне здоров'я й фізична підготовленість підростаючого покоління. На їх погляд основними чинниками цієї загрозливої тенденції є знецінення соціального престижу фізичної культури, спорту, здорового способу життя; недооцінка в дошкільних і шкільних навчальних закладах соціально-оздоровчої, розвиваючої і виховної цінності фізичної культури; негативно традиційний принцип залишкового фінансування процесів розвитку і модернізації системи національної фізичної культури. Результатом існування означених негативних тенденцій на думку Т.Ю. Круцевич [4], Б.М. Шияна [5] є дуже низький рівень

позитивної мотивації до систематичних занять фізичною культурою у дітей і підлітків.

Таким чином, об'єктивно виникає необхідність радикального реформування і модернізації системи фізичного виховання підрастаючого покоління. Багато відомих вчених нашої країни і зарубіжжя вбачають вирішення цієї складної соціально-педагогічної проблеми в площині розробки і наукового обґрунтування педагогічних технологій цілеспрямованого формування у дітей і підлітків, учнівської молоді позитивної мотивації до систематичних занять фізичною культурою, до здорового способу життя, виховання у них свідомого ставлення до свого здоров'я, як до особистісно-соціальної цінності.

Отже, **мета дослідження** полягає в розробці й обґрунтуванні структури педагогічної технології формування в учнів загальноосвітніх шкіл позитивної мотивації до систематичних занять фізичною культурою.

Виклад основного матеріалу дослідження. Системно-аналітичний підхід до вивчення теоретичних і практичних аспектів розробки означеної технології дозволив сформулювати базові принципи її структурування. У процесі дослідження ці принципи розглядалися як теоретичні положення, що відображають сутність і закономірності організації педагогічної технології спрямованої на ефективне вирішення завдань формування в учнів мотивації до систематичних занять фізичною культурою. В практичних умовах роботи ці принципи мають виконувати функцію організаційно-педагогічних чинників, що забезпечують оптимальні параметри управління означеною педагогічною технологією:

- Принцип системної організації педагогічної технології формування в учнів позитивної мотивації до систематичних занять фізичною культурою на основі якого визначалися домінуючі її структурно-функціональні ознаки: діагностичні поставлені цілі і завдання функціонування; орієнтація всіх навчально-виховних процедур на гарантоване досягнення визначеної цілі; постійний зворотній зв'язок (поточна і підсумкова оцінка результатів); керованість експериментальної педагогічної системи (планування, організація, регулювання, контроль, корегування);

- Принцип структурування педагогічної технології з урахуванням індивідуальних особливостей формування у означених учнів когнітивних, аксіологічних, праксіологічних, афективних і потрібних структурно-функціональних компонентів їх свідомості і мотивації до систематичних занять фізичною культурою, до здорового способу життя;

- Принцип використання етапно-циклічної моделі педагогічної технології формування в учнів психологічних механізмів мотивації сприйняття фізичної культури забезпечує розвиток у них центрального мотиваційного стану, унаслідок якого виникає стійка свідомо потреба у використанні різноманітних засобів, методів і форм фізичної культури з метою вдосконалення власного психомоторного стану та соматичного здоров'я;

- Принцип креативної позиції вчителя фізичного виховання в системі організаційно-педагогічних умов, психічних і педагогічних чинників які утворюють інтерактивне освітньої – виховне середовище зі сталим розвиваючим впливом на мотиваційну сферу учнів загальноосвітньої школи;

- Принцип перспективної спрямованості педагогічної технології формування у означених учнів мотивації до систематичних занять фізичною культурою, до здорового способу життя обумовлює необхідність врахування в повному обсязі вікових і статевих особливостей фізичного, психоемоційного, морально-вольового розвитку школярів. Такий науково-технологічний підхід забезпечує визначення найбільших перспектив формування і подальшого вдосконалення в учнів позитивної мотивації до систематичних занять фізичною культурою, до реалізації здорового способу життя.

На основі спеціально сформульованих науково-технологічних принципів була структурована педагогічна технологія формування в учнів загальноосвітніх шкіл позитивної мотивації до систематичних занять фізичною культурою, до здорового способу життя.

Означена педагогічна технологія була організована як етапно-циклічна система відкритого типу в якій водно - мотиваційній, мотиваційно-пізнавальній та рефлексивно-оцінній етапи фізичного виховання учнів були комплементарне пов'язані і структуровані таким чином, що включали: мету і завдання формування мотиваційної сфери учнів; вхідну, проміжну і вихідну інформацію; комплекси інтерактивних дидактичних засобів і методів формування в учнів мережі асоціативної репрезентації й сприйняття організаційно-змістовних компонентів фізичної культури, здорового способу життя, соматичного здоров'я як особистісно-соціальної цінності; дидактичні механізми між предметних зв'язків; психолого-педагогічний моніторинг фізкультурно-оздоровчих досягнень в учнів під впливом експериментальної технології.

Кожен етап функціонування цієї педагогічної технології в освітньої - виховному середовищі було структуроване так, щоб у повному обсязі забезпечити реалізацію базових організаційно-педагогічних умов ефективного формування в учнів позитивної мотивації до систематичних занять фізичною культурою, до формування здорового способу життя. Такий науково-технологічний підхід забезпечив на кожному етапі ефективний вплив наступних психолого-педагогічних чинників:

- механізмів управління функціонуванням педагогічної технології на рівні повного його циклу: планування, організація, регулювання, контроль, верифікація і корегування;

- дидактичних психолого-педагогічних комплексів визначення в учнів особистісних стандартів їх фізичного розвитку, психомоторної підготовленості, стану соматичного здоров'я;

- дидактичних психолого-педагогічних комплексів ціннісних орієнтацій учнів на свідому і якісну діяльність в різноманітних формах фізичної культури і спортивної підготовки, виховання у них оптимістичних сподівань на майбутнє відносно розвитку психофізичних кондицій;

В структурі педагогічної технології формування в учнів загальноосвітньої школи позитивної мотивації до систематичних занять фізичною культурою, дидактичні психолого-педагогічні комплекси включали інтерактивні методи формування: рухових навичок і умінь; системи теоретичних знань; корекції і удосконалення соматичного здоров'я; методи і засоби спортивної підготовки; методи і засоби формування здорового способу життя і профілактики шкідливих звичок. При цьому методи формування в учнів позитивної мотивації до систематичних занять фізичною культурою

виконували інтегруючу функцію в діохронному аспекті.

На основі базових положень концепції мотивованих диференційно-інтегральних оптимумів впливу педагогічних чинників в управлінні психофізичним розвитком людини була розроблена критеріальна основа оцінки ефективності цієї педагогічної технології. На кожному етапі реалізації експериментальної технології з метою оцінки ефективності її впливу на мотиваційну сферу учнів загальноосвітньої школи були використані наступні критерії:

- критерій когнітивного компоненту мотивації включав показники сформованості в учнів світогляду відносно фізичної культури, спортивної підготовки, валеології, гігієни, оздоровлення й безпеки життєдіяльності, адаптивного фізичного виховання, здорового способу життя, культури здоров'я;

- критерій аксіологічного компоненту мотивації включав показники рівня сформованості в учнів ціннісних орієнтацій відносно організаційно-педагогічних, соціально-психологічних, духовних, психомоторних, матеріально-технічних досягнень в галузі фізичної культури, спортивної підготовки, фізкультурно-оздоровчої роботи, формування в учнів свідомого ставлення до свого здоров'я як до особистісно-соціальної цінності;

- критерій праксіологічного компоненту мотивації включав наступні показники рівня розвитку в учнів фізичних якостей, нервово – м'язової працездатності, сформованості фонду життєво актуальних рухових навичок і умінь, соматичного здоров'я, методичних навичок і умінь самостійних занять фізичною культурою і загартуванням тіла в системі здорового способу життя;

- критерій потрібного компоненту мотивації включав показники рівня сформованості в учнів спонукань, свідомого бажання систематично займатися фізичними вправами і спортом, удосконалювати здоровий спосіб життя, займатися профілактикою шкідливих звичок, опановувати національні традиції фізкультурно-оздоровчої діяльності, потреби формувати особистісну культуру здоров'я в аспекті навчальної, трудової і професійної діяльності;

- критерій афективного компоненту мотивації включив показники рівня: самореалізації учнів в галузі фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи; стійкого емоційно-позитивного їх ставлення до свого здоров'я, рухової та функціональної підготовленості; бажання формувати культуру здоров'я з урахуванням національних і світових традицій і досягнень в цій галузі.

Таким чином, в процесі роботи була структурована педагогічна технологія забезпечувала в освітньої – виховному середовищі створення психолого-педагогічних ситуацій в яких учень стає суб'єктом психофізичного удосконалення, у нього формуються здібності до визначення цілей фізкультурно-оздоровчої діяльності, розвиваються організаційні вміння, ініціатива, активність, креативний підхід до фізичної культури, спортивної підготовки, до формування здорового способу життя. При цьому особливу увагу потрібно наголосити на тому, що індивідуалізовані дидактичні психолого-педагогічні комплекси, механізми між предметних зв'язків в структурі навчального плану школи, каузальний тип підтвердження ціннісної орієнтації учнів стійкою позитивною динамікою показників їх психофізичного розвитку, спортивних досягнень стали потужним чинником формування в учнів кумулятивного ефекту позитивної мотивації до систематичних занять фізичною культурою у багатолітньому циклі їх фізичного виховання і спортивної підготовки.

Підтвердженням викладеного положення, щодо досить високого рівня ефективності експериментальної педагогічної технології були встановлені в процесі роботи наступні системні ефекти її інноваційного розвитку:

- активне включення учнів загальноосвітньої школи до фізкультурно-оздоровчої, спортивно-масової роботи, до креативної навчально-виховної діяльності, до самовизначення в галузі фізичної культури і спортивної підготовки;

- креативне сприйняття пізнавальної інформації, акцентована зосередженість на навчальному і фізкультурно-оздоровчому матеріалі, відсутність відволікань, концентрація уваги на меті, завданнях, технології уроку фізичного виховання, форм позакласної роботи з фізичної культури;

- підвищення рівня активності учнів і якості виконання ними домашніх завдань з фізичного виховання, самостійних занять фізичними вправами в період канікул і відпочинку.

Таким чином, реалізація керованої етапної структурованої експериментальної педагогічної технології формування в учнів загальноосвітньої школи позитивної мотивації до систематичних занять фізичною культурою показала, що соціалізує, освітньо-виховний, фізкультурно-оздоровчий, спортивно-підготовчий, інформаційно-організуючий її вплив на особистість кожного учня є потужним соціально-педагогічним інтегратором який акумулює й розвиває спеціальні та соціальні мотиви в галузі фізичного виховання, спортивної підготовки школярів, формування у них здорового способу життя, культури здоров'я.

Висновки. Отже, на основі теоретичних та експериментальних засад щодо особливостей розвитку особистісної сфери учнів побудовано експериментальну педагогічну технологію розвивальних та коригувальних педагогічних засобів і прийомів оптимізації процесу формування в них мотивації до систематичних занять фізичною культурою і спортом, до здорового способу життя, конструктивною основою якої був синтез знань методики фізичного виховання та спортивної підготовки, психології. Технологія була спрямована на інтенсивне формування в підлітків спеціальних і соціальних мотивів до систематичних занять фізичною культурою і спортом.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження плануються у дослідженні вікових закономірностей формування мотивації до систематичних занять фізичною культурою і спортом у школярів молодшої та старшої вікових груп.

Література

1. Арсф'єв В. Г., Єдинак Г.А. Фізична культура в школі (молодому спеціалісту): Навч. посібник для студентів навчальних закладів II-IV рівнів акредитації. - Кам'янець- Подільський, 2007. - 248 с.
2. Волков Л.В. Теория и методика детского и юношеского спорта. - К.: Олимп. лит., 2002, - 296 с.
3. Григоренко В.Г. Профессионально-педагогическая мотивация й технология ее формирования. - Бердянск:

Изд-во Брдянск. гос. пед. ун-та, 2003. - 148 с.

4. Круцевич Т.Ю. Оцінка як один із чинників підвищення мотивації учнів до фізичної активності // Фіз. виховання в шк. - 2003. - № 1. - С. 47 - 50.

5. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів.: - у 2 ч. - Тер.: Навч. кн. - Богдан, 2001. - Ч. 1. - 252 с.

Reference

1. Arsfiyev V. G., Yedinak G. A. Physical education at school (for a young specialist): Education. a guide for students of educational institutions of the II-III levels of accreditation. - Kamianets-Podilskyi, 2007. - 248 p.

2. Volkov L.V. Theory and methodology of children's and youth sports. - K.: Olympus. lit., 2002, - 296 p.

3. Grigorenko V.G. Professional and pedagogical motivation and technology of its formation. - Berdyansk: Izd-vo Bhrdyansk. Mr. ped. University, 2003. - 148 p.

4. Krutsevich T.Yu. Evaluation as one of the factors of increasing students' motivation for physical activity // Phys. education in school - 2003. - No. 1. - P. 47 - 50.

5. Shiyen B.M. Theory and methods of physical education of schoolchildren: - in 2 h. - Ter.: Education. book - Bohdan, 2001. - Part 1. - 252 p.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.8(153).20

УДК: 351.52: 364.014.5

Сірман О.В.

кандидат педагогічних наук

Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ СКОЛІОЗІ I-II СТУПЕНІ

Розглянуто особливості фізичної терапії при сколіозі I-II ступені, які одними з найбільш серйозних захворювань дитячого віку. Висвітлено програму фізичної реабілітації, яка дозволяє найбільш економічно і раціонально підійти до вирішення проблеми реабілітації хворих із сколіозом I-II ступенем. Ефективність даної програми що включала вправи ЛФК; фізіотерапію; масаж та лікувальне плавання, дали позитивні результати і процес відновлення скелета менший термін. Програма надає виражений позитивний вплив на клінічний перебіг захворювання, зменшує кут викривлення сколіозу, стабілізує патологічний процес, покращує зовнішній вигляд і координацію рухів, покращує дихальну і серцево-судинну функцію (ССС), збільшує силу і витривалість м'язів.

Ключові слова: Фізична реабілітація, ЛФК, масаж, фізіотерапія, лікувальне плавання, сколіоз.

Sirman E. Physical rehabilitation for scoliosis I-II degree. *The peculiarities of physical therapy for scoliosis of the I-II degree, which are among the most serious diseases of childhood, are considered. The program of physical rehabilitation, which allows the most economical and rational approach to solving the problem of rehabilitation of patients with scoliosis I-II degree, is highlighted. The effectiveness of this program, which included physical therapy exercises; physiotherapy; massage and therapeutic swimming gave positive results and the recovery process took less time.*

The program has a pronounced positive effect on the clinical course of the disease, reduces the angle of curvature of scoliosis, stabilizes the pathological process, improves appearance and coordination of movements, improves respiratory and cardiovascular function (CCS), increases muscle strength and endurance.

Key words: Physical rehabilitation, physical therapy, massage, physiotherapy, therapeutic swimming, scoliosis.

Постановка проблеми. В даний час при медичних оглядах шкільних установ часто виявляються діти з порушенням і дефектами постави, із захворюваннями опорно-рухового апарату (ОРА), особливо сколіозами В Україні сколіоз відіграє провідну роль серед Найбільш поширених захворювань у дітей. За останні 20 років кількість пацієнтів збільшилася з 6,4% до 17% [1].

У зв'язку з цим такі проблеми, як сколіоз у хворих, набувають все більшого значення в медичному співтоваристві, і необхідно визначити найбільш ефективні засоби корекції сколіозу на основі узагальнень попереднього досвіду.

Аналіз наукових джерел. Аналіз науково-методичної літератури свідчить про те, що основні засоби фізичної терапії з застосуванням лікувальної гімнастики, масажу, мають ефективний вплив при лікуванні сколіозу. Однак багато питань є до проведення ЛФК у даній категорії хворих потребують деталізації, вивчення й уточнення[2]. Авторами вчених доведено, що використання ефективних принципів та методів фізичної терапії та підвищення функціональних можливостей нервово-м'язового апарату, ОРА, психологічного стану хворого продовжує залишатися актуальною проблемою [3].

Мета дослідження визначити ефективність впливу методики засобів фізичної реабілітації дітей які мають сколіоз I-II ступеня.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури; з питань визначення і оцінки дефектів постави та фізичного розвитку дітей середнього шкільного віку; педагогічне спостереження; виявлені соматоскопічні ознаки фізичного розвитку, методи математичної статистики [3].

Виклад основного матеріалу дослідження. Фізичний розвиток дітей з самого дитинства в основному залежить від правильної рухової активності, починаючи ще з раннього віку і особливо в періоди інтенсивного росту.